

BINNENDIEKS

BOETENDIEKS

door DAVID HARTSEMA

26-4-80

Over Wilhelm Busch

Ien Hannover is 'n museum van Wilhelm Busch, dij ien 1832 ien Wiedensahl geboren is en ien 1908 ien Mechts-
hausen overleden is. Wel waas ainlieks dizze Wilhelm
Busch?

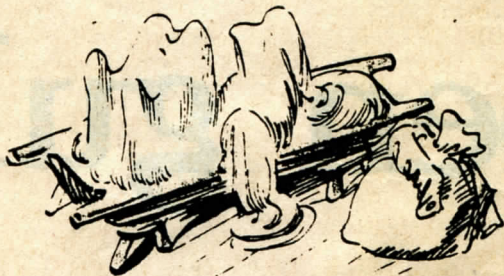
Hai waas taikenoar en schiller en studaaierde ien Han-
nover, Düsseldorf, Antwerpen en München. Hai zol eerst
ingenieur worden, moar het leek hom loater beter tou, om
het leven zoas hai dat om hom tou zaag, oet te taiken en op
te schrieven.

Zulm zegt hai doarover:

Größern Ruhm wird der verdienen
Der Farben kauft und malt mit ihnen
Darum, o Jüngling, fasse Mut,
Setz auf den hohen Künstlerhut
Und wirf dich auf die Malerei,
Vielleicht verdienst du was dabei.

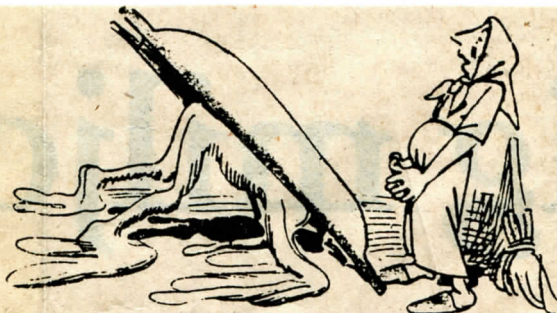
Het komische ien het levent om hom tou zaag hai du-
velsgoud en mit zien humoristische taikens en biepazende
teksten het hai joaren mitwaarkt aan blooden as „Fliegen-
de Blätter” en „Münchener Bilderbogen”. Teksten as
„Verse von Max und Moritz” binnen wereldberoemd wor-
den en zowat ien ale toalen overzet.

Dij teksten binnen humoristisch en satirisch, moar toch
haile minselk. Busch het nooit 'n aanhanger west van wel-
ke ideologie ook, hai bleef alied homzulm, zaag mit zien
aigen gezond verstand de gekkeghaid dij minskeniener oet-
hoalen kunnen, de roare fibelekewinten en meneuvels. Hai
kon ook scharp wezen, as 't hom loentjede. Zo binnen
„Der Heilige Antonius” en „Pater Filucius” ien wezen
anti-katholieke satires.

Wird er ängstlich aufgeschreckt.

Dij wordt doodsbenauwdag wakker.

Lange bleibt er so nicht liegen.
Ihn verlangt es, Luft zu kriegen.

*Moar laank blijft hai zo nait leggen,
Snakt noar oam om zo te zeggen.*

Ach, Frau Bunke steht erschrocken;
Ihre Lebensgeister stocken.
Traurig führet sie den Besen;

*Och, vrouw Boersmoa staat stief schrokken,
Bloud is heur oet kop vottrokken,
Trillend het ze bezzem kregen;*

Kummer füllt ihr tiefstes Wesen;
Weinen kann ihr Angesicht,
Aber backen kann sie nicht.

*Om heur Boersmoa schoon te vegem,
't Blijft verschrikkelk sneu veur heur,
Want heur bakken gaat nait deur.*

Schaande, dat Wilhelm Busch al laank oet tied waas, dou Hitler mit zien haile bende ien Duitsland opston, Busch kon veur ain keer en veur altied hom aan de koak steld hemmen.

Nou is Busch nait allinneg satiris west. Hai schreef en taikende ook veuraal veur kiener en zien „Bildergeschichten” kin we as allereerste veurlopers beschouwen van het

moderne stripverhaal.

Ien 1910 wazzen der van Max und Moritz ien Duitsland allinneg al meer as viefhonderddoezend exemploaren verkocht. Houveul dat der op 't heden wezen zellen? Hai is nog altied even populair bie grote en lutje kiener en nou en din verschient der weer 'n herdruk. Mien bouk hait „Die schönsten Bildergeschichten für die Jugend”. Eerste druk doarvan waas ien 1960 en mienent is 9de druk van 1974 (381.000 tot 410.000).

Dudelk bewies, ducht mie, dat hai nog altied 'n baarg lezen wordt. En nait allinneg ien Duitsland. Ik heb ook 'n Amerikoanse oetgoave en wait, dat der oetgoaven binnen ien practisch ale toalen, tot ien 't Japans tou.

Ien 't Nederlands is der zo goud as niks van hom, wat ik haile fremd vien. Stof is der genog, want zo'n datteg joar leden het O. Nöldeke zien verzoameld waark oetgeven, dat aacht dikke dailen beslagt. Moar messchains is juist zien ainvoud, zien directhaid literair wel 't allerstoerste.

Moar het is 't perbaaiern meer as weerd en daarom wol ik toch moar ien kennis brengen mit 'n poar perbaaiersels. Schaande dat Busch zien mooie taikens der nait bieston, want dat is haalfschaid van 't plezaaier. Moar messchains het Winschoter ook doar nog ais roemte veur.

Eerst 'n fragment oet „Max und Moritz”, dij snieder Bok zien brugje haalf deurzoagd hemmen zunner dat snieder 't ien de goaten het.

Tot slöt nog ain dij Wilhelm Busch ien 't Platduuts schreef en dij ik ien 't Grunnegers overzet het. Het gaat over lutje Kristiaan, dij 'n swoare piep rookt en der tabak van het.

Kristiaan mit piep.

„Ziezo,” zegt vader, „ik mout goan.
Kristiaan, mien piep, dij lets doe stoan.”

Moar net dou voader deur dichtsmeet,
Haar Kristiaan piep al beet.

Hai stekt tabak aan mit 'n lont,
Dut voaders laange steel ien mond.

Hai smookt.... Wat duufkoater is dat?
Mie ducht, het draait. Beweegt doar wat?

De handstok is mit plu aan gaang
En kachel daanst mit pook en taang,
Sloaprok mit kroakstoul, heden, hee,
En toavel walst mit kanapee.

Op ainmoal, doar wordt alles duuster.
Hai heurt gemonkel en gefluuster....
Doar vlugt 'n kerel... Moak roem boan.

Kiek oet.... 't Is swaarte morioan.
Alles dideldoantjet deurmekoar
En Kristiaan, mizzelk, wordt zo roer....

Ze springen, dideldom, hop, hop
En haile koamer draait op kop.
Mouder lopt tou op het speктоakel.
Kristiaan, op grond, legt veur meroakel.

Hai legt op ber, moar kerel winkt
As mouder swaarte kovvie bringt.
Dij swaarte kovvie dut hom goud.
Mörn komt 'n daag vol nije moud.

En voader zit bie 't ber en lacht,
Want zukswat haar hai wel verwacht.
„Ja, ja, mien jong, zo mout dat goan.
Mien piep lets aner keer wel stoar.”